

O‘zbekiston
Metama’lumot
Mahsulotlarga sof soliqlar

Ishlab chiqilgan sana: 26.06.2023

Oxirgi yangilangan sana: 26.06.2023

0. Asoslar

0.1 Qonuniy asoslar

0.1.1 Statistika ma’lumotlarni yig‘ish, qayta ishlash va tarqatish uchun javobgarlik

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi

2021-yil 11-avgustda Sharqiy Yevropa, Kavkaz va Markaziy Osiyo uchun Rasmiy statistika to‘g‘risidagi namunaviy qonunni asosida ishlab chiqilgan “Rasmiy statistika to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi qonuni qabul qilindi.

Ushbu Qonunning maqsadi rasmiy statistika sohasidagi munosabatlarni tartibga solishdan iborat. Qonunning amal qilishi rasmiy statistikani tayyorlovchilarga va undan foydalanuvchilarga, respondentlarga hamda ma’muriy ma’lumotlarni yetkazib beruvchilarga, shuningdek ular o‘rtasida yuzaga keladigan, rasmiy statistikani tayyorlash, tarqatish va muvofiqlashtirish bilan bog‘liq bo‘lgan munosabatlarga nisbatan tatbiq etiladi.

Rasmiy statistika to‘g‘risidagi Qonunning 14-moddasiga muvofiq davlat statistika organlari quyidagi huquqlarga ega:

- davlat va xo‘jalik boshqaruvi organlaridan, fuqarolarning o‘zini o‘zi boshqarish organlaridan, banklardan hamda boshqa tashkilotlardan statistika kuzatuv shakllarini olish va statistika kuzatuv ma’lumotlaridan statistika maqsadlarida foydalanish;
- statistik birliklar faoliyatining statistika kuzatuvlarini o‘tkazish va olingan birlamchi ma’lumotlardan statistika maqsadlarida foydalanish;
- jismoniy shaxs bo‘lgan respondentlarni statistika kuzatuvlarida ishtirok etganligi uchun rag‘batlantirishni amalga oshirish;
- davlat va xo‘jalik boshqaruvi organlaridan, shuningdek boshqa tashkilotlardan statistika dasturlarini bajarish uchun zarur bo‘lgan axborotni so‘rash hamda olish;
- rasmiy statistikani tayyorlash uchun zarur bo‘lgan statistika ma’lumotlarini yig‘ishga jismoniy va yuridik shaxslarni qonunchilikka muvofiq shartnoma asosida jalb etish;
- statistika ma’lumotlarini yig‘ish, ularga ishlov berish, ularni umumlashtirish, tahlil qilish, tarqatish va saqlashning zamonaviy usullari va vositalaridan foydalanish hamda ularni milliy statistika tizimiga joriy etish;
- statistika ma’lumotlarini taqdim etish bilan bog‘liq qoidabuzarliklar aniqlangan taqdirda, ularni bartaraf etish haqida ko‘rsatmalar berish va statistika ma’lumotlariga tegishli tuzatishlar kiritish;
- statistika hisobotlarini taqdim etish tartibini buzgan mansabdor shaxslarga nisbatan ma’muriy jazo choralarini qonunga muvofiq o‘z vakolatlari doirasida qo‘llash.

2017-yil 12-sentabrdagi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining F-5054-son farmoyishiga muvofiq, mamlakatdagi iqtisodiy va moliyaviy ma’lumotlar Xalqaro Valyuta Fondining kengaytirilgan umumiy ma’lumotlar tarqatish tizimi (k-MTUT)ga to‘g‘ri kelishi va uning doirasida muvofiqlashtirilishi kerak.

0.1.2 Ma’lumot ishlab chiqaruvchi tashkilotlar o‘rtasida ma’lumotlar almashinuvi va muvofiqlashtirish

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi

“Rasmiy statistika to‘g‘risida”gi Qonunning 11-moddasiga asosan rasmiy statistikani tayyorlovchilar statistika ma’lumotlarini ishlab chiqishda xalqaro darajada tavsiya etiladigan tushunchalarga, tasniflarga va uslubiyatga amal qiladi.

Vakolatli davlat organi rasmiy statistikaning boshqa tayyorlovchilarining faoliyatini statistika dasturlari doirasida muvofiqlashtiradi.

Rasmiy statistikani tayyorlovchilar statistika ma’lumotlarini tayyorlash uslubiyatini o‘z vakolatlari doirasida muvofiqlashtiradi.

Rasmiy statistikaning boshqa tayyorlovchilarining statistika uslubiyatlarida xalqaro tavsiyalarga nomuvofiqlik aniqlangan taqdirda vakolatli davlat organi statistika uslubiyatlari auditi yakunlariga ko‘ra ushbu tayyorlovchilarga ijro etilishi majburiy bo‘lgan taqdimnomalar kiritish huquqiga ega.

Milliy statistika tizimiga kiruvchi rasmiy statistikaning boshqa tayyorlovchilari tomonidan statistika ma’lumotlarini shakllantirish va vakolatli davlat organi bilan axborot almashinuvini ta’minlash uchun mas’ul bo‘lgan bo‘linmalar tashkil etiladi.

Rasmiy statistikani tayyorlovchilar hamda ma’muriy ma’lumotlarni yetkazib beruvchilar o‘zlarida mavjud bo‘lgan statistika ma’lumotlarini va (yoki) ma’muriy ma’lumotlarni vakolatli davlat organiga statistika dasturlarida belgilangan tartibda va muddatlarda bepul taqdim etadi.

“Rasmiy statistika to‘g‘risida”gi Qonunning 10-moddasiga asosan, Statistika kengashi vakolatli davlat organi huzuridagi rasmiy statistikaning rivojlantirilishi, faoliyat ko‘rsatishi va muvofiqlashtirilishi masalalari bo‘yicha kollegial maslahat organidir.

Statistika kengashining tarkibi davlat boshqaruvi organlarining, ilmiy-tadqiqot tashkilotlarining, nodavlat notijorat tashkilotlarining vakillari, shuningdek statistika bo‘yicha milliy ekspertlar orasidan tuziladi.

0.1.3 Respondentlar individual ma’lumotlarining maxfiyligi

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi

“Rasmiy statistika to‘g‘risida”gi Qonunning 27-moddasiga asosan, rasmiy statistikani tayyorlovchilar tasarrufidagi mavjud individual ma’lumotlardan faqat statistika maqsadlarida, jamlanma statistika ma’lumotlarini shakllantirish uchun foydalaniladi.

Davlat organlari, fuqarolarning o‘zini o‘zi boshqarish organlari va boshqa tashkilotlar, shu jumladan xalqaro tashkilotlar tomonidan individual ma’lumotlardan tergov, nazorat qilish, sud muhokamasi, ma’muriy qarorlar qabul qilish maqsadida yoki jismoniy va yuridik shaxslarga yoki uy xo‘jaliklariga taalluqli boshqa maqsadlarda foydalanilishi mumkin emas.

Statistika agentligi xodimlari axloq kodeksiga, shu jumladan maxfiylik prinsiplariga rioya qilishlari, o'zlarining vazifalarini bajarishda ularga taqdim etilgan har qanday individual ma'lumotlarni oshkor qilmasliklari kerak.

Ularni lavozimga tayinlash paytida majburiyatlari haqida ma'lumot beriladi. Statistika agentligining har bir xodimi ma'lumotlarni oshkor qilmaslik majburiyatini o'z ichiga olgan shartnomaga qo'l qo'yishi shart.

0.1.4 Statistika hisobotlarni taqdim etish

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi

“Rasmiy statistika to'g'risida”gi Qonunning 14-moddasiga asosan, davlat statistika organlari davlat va xo'jalik boshqaruvi organlaridan, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlaridan, banklardan hamda boshqa tashkilotlardan statistika kuzatuv shakllarini olish huquqiga ega. O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi [kodeksining](#) 215-moddasiga muvofiq mansabdor shaxslarning statistika kuzatuvini olib borish uchun zarur bo'lgan hisobot va boshqa ma'lumotlarni taqdim etmaslikda ifodalangan statistika hisobotlarini taqdim etish tartibini buzishi, hisobot ma'lumotlarini buzib ko'rsatishi yoki hisobotlarni taqdim etish muddatlarini buzishi bazaviy hisoblash miqdorining yetti baravaridan o'n baravarigacha miqdorda jarima solishga sabab bo'ladi.

“Rasmiy statistika to'g'risida”gi Qonunning 16-moddasiga asosan, Statistika dasturlariga binoan statistika kuzatuvlarini o'tkazish chog'ida respondentlar rasmiy statistikani tayyorlovchilarga ishonchli va to'liq ma'lumotlarni rasmiy statistikani tayyorlovchi tomonidan belgilangan tartibda va muddatlarda bepul taqdim etishi shart.

0.2 Resurslar

0.2.1 Kadrlar, moddiy-texnika bazasi, kompyuter vositalari va moliyalashtirish

Makroiqtisodiy indikatorlar va milliy hisoblar boshqarmasining Joriy hisoblar bo'limida 4 nafar xodim ishlaydi.

Milliy hisoblar metodologiyasi bo'yicha xodimlarni o'qitish doimiy ravishda olib boriladi. Boshqarma xodimlari quyidagi o'quv kurslarida o'z malakalarini oshiradilar:

- Statistika agentligining Kadrlar malakasini oshirish va statistik tadqiqotlar instituti tomonidan tashkil etiladigan o'quv kurslarida;
- Xalqaro valyuta jamg'armasi tomonidan Birlashgan Vena instituti bilan hamkorlikda tashkil etilgan o'quv kurslarida, shuningdek, xalqaro statistika tashkilotlarining boshqa seminarlarida;
- Osiyo va Tinch okeani statistika instituti va Xalqaro valyuta jamg'armasi tomonidan tashkil etilgan onlayn kurslarda.

Bo'limda kompyuterlar soni yetarlicha bo'lib, har bir xodim o'zining kompyuterida ishlaydi. Barcha kompyuterlar lokal tarmoqqa ulangan, shuningdek, internetga kirish imkoniga ega.

Moliyaviy mablag'lar Statistika dasturi doirasida taqdim etiladi va Dasturda nazarda tutilgan statistika ishlarini bajarish, shuningdek, yangilangan “Milliy hisoblar tizimi – 2008” qo'llanmasini statistika amaliyotiga joriy etish bo'yicha rejalashtirilgan chora-tadbirlarni amalga oshirish uchun yetarlidir.

1. Beg‘arazlik

1.1 Kasbiy mahorat

1.1.1 Statistikaning xolisligi

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi

“Rasmiy statistika to‘g‘risida”gi Qonunining 6-moddasiga asosan, rasmiy statistikasining asosiy prinsiplari, jumladan beg‘arazlik va xolislik hisoblanadi.

“Rasmiy statistika to‘g‘risida”gi Qonunining 13-moddasiga asosan, Davlat organlari, boshqa tashkilotlar va ularning mansabdor shaxslari davlat statistika organlarining ushbu Qonunga muvofiq amalga oshirilayotgan faoliyatiga aralashishga haqli emas.

Hududiy statistika boshqarmalari, tumanlarning (shaharlarning) statistika bo‘limlari mahalliy davlat hokimiyati organlaridan mustaqil bo‘lib, bevosita vakolatli davlat organiga bo‘ysunadi.

Mazkur statistik ma‘lumotni ishlab chiqishda boshqa davlat organlarining aralashishiga yo‘l qo‘yilmagan va kasbiy mustaqillik to‘liq ta‘minlangan.

Kadrlarni tanlab olish va ularni yuqori lavozimlarga tayinlashda, ularning statistika sohasida tajribasi va kasbiy malakasi e‘tiborga olinadi. Boshqarma xodimlari malakasini oshirish O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi huzuridagi Kadrlar malakasini oshirish va statistik tadqiqotlar instituti tomonidan tashkil etiladigan o‘quv kurslarida hamda xalqaro tashkilotlar tomonidan tashkil etiladigan o‘quv kurslari, o‘quv-amaliy seminarlarda ishtirokini ta‘minlash orqali ta‘minlanadi. Boshqarma xodimlari Kadrlar malakasini oshirish va statistik tadqiqotlar institutida tashkil etilgan o‘quv kurslarida ma‘ruzalar bilan ishtirok etadi. Ommaviy axborot vositalarida Boshqarma xodimlarining ilmiy maqolalarini e‘lon qilib borish tashkil etilgan.

1.1.2 Manbalar, uslublar va tarqatish usullarini tanlash

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi

“Rasmiy statistika to‘g‘risida”gi Qonunning 33-moddasiga muvofiq:

Rasmiy statistikani tayyorlovchilar rasmiy statistikaning sifatini doimiy asosda baholab boradi. Sifat kafolatini ta‘minlash uchun rasmiy statistika rasmiy statistikaning qamrovi, tushunchalari, statistik birliklari va tasniflariga taalluqli umumiy prinsiplar hamda usullar asosida tayyorlanadi va tarqatiladi.

Rasmiy statistikani tayyorlovchilar rasmiy statistikaning sifatini yaxshilash maqsadida ma‘lumotlarni tahlil etish va tahrir qilish, turli manbalardan olingan ma‘lumotlarni birlashtirish, ma‘lumotlarni statistika maqsadlarida bir-biriga bog‘lashni va solishtirishni amalga oshirish hamda baholashning statistik usullaridan foydalanish huquqiga ega.

Rasmiy statistikani tayyorlovchilar tayyorlash jarayonida foydalaniladigan manbalar va usullarni, shuningdek yakuniy ma‘lumotlar to‘plamlarini hujjatlashtirib boradi. Rasmiy statistikadan foydalanuvchilar statistika ma‘lumotlarining manbalari va ularni tayyorlash usullari hamda rasmiy statistika ma‘lumotlarining sifati to‘g‘risida metama‘lumotlar yordamida xabardor qilinadi.

1.1.3 Statistika ma'lumotlarni noto'g'ri talqin qilish yoki undan noto'g'ri foydalanish bo'yicha sharh

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi

Statistika agentligi statistik ma'lumotlarni noto'g'ri talqin qilish va statistik ma'lumotlardan noto'g'ri foydalanilganda o'z izohini berishi mumkin.

1.2 Shaffoflik

1.2.1 Statistika ma'lumotlarni yig'ish, qayta ishlash va tarqatish qoidalari va tartibining oshkoraligi

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi

“Rasmiy statistika to'g'risida”gi Qonunning 6-moddasiga binoan, rasmiy statistikaning asosiy prinsiplari tushunarlik va shaffoflik. Statistika ma'lumotlarni yig'ish, qayta ishlash va tarqatish bo'yicha shartlar O'zbekiston Respublikasining statistikaga oid qonun hujjatlarida keltirilgan. Ushbu qonunchilik choralari veb-saytga joylashtirilgan va jamoatchilikni ular bilan tanishish imkoniyati mavjud. “Rasmiy statistika to'g'risida”gi Qonun va statistik ma'lumotlarni ishlab chiqish va tarqatish muddatlari aniq ko'rsatilgan statistika dasturi Statistika agentligi rasmiy veb-saytiga (www.stat.uz) joylashtirilgan. Qonun Oliy Majlis byulletenida, normativ-huquqiy hujjatlar bazasi (norma), shuningdek Adliya vazirligining www.lex.uz manzilida joylashgan ma'lumotlar bazasida ham mavjud. Statistika ma'lumotlarni shakllantirish uchun respondentlar tomonidan taqdim etiladigan statistika hisoboti shakllari Statistika agentligi rasmiy veb-saytida foydalanuvchilar uchun oldindan e'lon qilinadi.

1.2.2 Hukumatning statistik ma'lumotlar e'lon qilinishidan oldin ko'rishning ichki imkoniyati

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi

Hukumat Statistika agentligi tomonidan tayyorlangan statistik ma'lumotlarni ularni e'lon qilish vaqtidan oldin ko'rish imkoniyatiga ega emas. Statistika ma'lumotlarni tarqatishda davlat statistika organlari mustaqildir. Davlat organlarining aralashuviga yo'l qo'yilmaydi (“Rasmiy statistika to'g'risida”gi Qonunning 13-moddasi). Faqat Agentlik direktori, uning o'rinbosarlari va mas'ul xodimlar statistik ma'lumotlar e'lon qilinishidan oldin ularni ko'ra oladi.

1.2.3 Statistika ma'lumotlarning atributlari (belgilari)

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi

Jamoatchilikka e'lon qilinayotgan bosma statistik nashrlar, axborotnomalar, ommaviy axborot vositalarida berilayotgan ma'lumotlarning Statistika agentligi tomonidan ishlab chiqilganligi uning logotipi va izohlari orqali aniq belgilanadi.

1.2.4 Uslubiyatlar, ma'lumotlar manbasi va statistik usullardagi asosiy o'zgarishlar haqida oldindan xabardor qilish

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi

Yangi uslubiyatga o'tishdan, mavjud uslubiyatlar va usullarga sezilarli o'zgartirishlar kiritishdan oldin Statistika agentligi jamoatchilikni oldindan xabardor qiladi. Statistika agentligi o'z rasmiy veb-saytida foydalanuvchilarni qanday o'zgarishlar kutayotganini tushuntiruvchi tegishli uslubiy ko'rsatmalarni joylashtiradi. Maqolalar, yangiliklar va matbuot anjumanlarida kutilayotgan o'zgarishlar jamoatchilikka yetkaziladi.

1.3. Axloq me'yorlari

1.3.1 Xodimlarning axloq me'yorlari bo'yicha ko'rsatmalar

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi

Statistika agentligi xodimlari uchun Odob-axloq qoidalari tasdiqlangan. Ular axloq kodeksiga, shu jumladan maxfiylik prinsipiga rioya qilishlari, o'zlarining vazifalarini bajarishda ularga taqdim etilgan har qanday ma'lumotlarni oshkor qilmasligi kerak. Ular lavozimga tayinlanayotganda ushbu majburiyatlar haqida tushuntirishlar beriladi. Statistika agentligi xodimi individual ma'lumotlarni oshkor qilmaslik majburiyatini olgan shartnoma tuzishi shart.

2. Uslubiyat

2.1 Konsepsiya va tushunchalar

2.1.1 Konsepsiya va tushunchalar

Mahsulotlarga sof soliqlar ko'rsatkichini hisoblash MHT-2008 qo'llanmasida tavsiya etilgan tushunchalar va ta'riflardan kelib chiqqan holda, yillik va choraklik davriylikda amalga oshiriladi.

Mahsulotlarga sof soliqlar ko'rsatkichini hisoblashning uslubiy asoslari bo'lib "Yalpi ichki mahsulotni ishlab chiqarish usulida hisoblash bo'yicha uslubiy nizom" (O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining 2021- yil 23- noyabrdagi 45- son qarori) hisoblanadi.

2.2 Statistik qamrov

2.2.1 Statistik qamrov

2.2.1.1 Ma'lumotlarning statistik qamrovi

Mahsulotlarga sof soliqlar ma'lumotlari O'zbekiston Respublikasi iqtisodiy hududining barcha rezident birliklarini qamrab oladi.

Mahsulotlarga sof soliqlar tovarlar va xizmatlarni sotish narxlariga kiritiluvchi mahsulotlarga soliqlardan mahsulotlarga subsidiyalarni chegirib tashlagan holda hisoblanadi.

Mahsulotlarga soliqlarga: qo'shilgan qiymat solig'i, aksiz solig'i va eksport-import operatsiyalariga soliqlar, shu jumladan, bojxona to'lovlari, davlatning eksport-import operatsiyalaridan olgan daromadlari hamda davlat budjetiga va budjetdan tashqari jamg'armalarga o'tkazib beriladigan shunga o'xshash to'lovlar kiradi.

Mahsulotlarga subsidiyalar Iqtisodiyot va moliya vazirligining davlat budjeti ijrosi to'g'risidagi hisoboti ma'lumotlariga muvofiq hisobga olinadi.

2.2.1.2 Statistik qamrovdan istisnolar

Istisnolar yo‘q.

2.2.1.3 Aniqlanmagan faoliyat

2.3 Tasniflash/sectorlar bo‘yicha taqsimlash

2.3.1 Tasniflash/sectorlar bo‘yicha taqsimlash

Mahsulotlarga sof soliqlar respublika miqyosida hududlar kesimida hamda hududlar bo‘yicha taqsimlanmagan ma’lumotlarni qo‘shgan holda shakllantiriladi.

2.4 Hisobga olish asoslari

2.4.1 Baholash

Oqimlar va zahiralarini hisobga olishda foydalaniladigan qiymatni baholash qoidalari to‘laliqicha MHT-2008 tahririyatiga mos keladi.

Mahsulotlarga sof soliqlar joriy va doimiy narxlarda baholanadi.

2.4.2 Hisobga olish asosi

Operatsiyalar va oqimlar MHT tamoyillariga muvofiq hisobga olinadi.

2.4.3 Yalpi/sof ko‘rsatkichlarni hisoblash tartib-taomillari

Mahsulotlarga sof soliqlar tovarlar va xizmatlarni sotish narxlariga kiritiluvchi mahsulotlarga soliqlardan mahsulotlarga subsidiyalarni chegirib tashlagan holda hisoblanadi.

3. Aniqlilik va ishonchlik

3.1 Birlamchi ma’lumotlar

3.1.1 Birlamchi ma’lumotlarni yig‘ish asoslari

Mahsulotlarga soliqlarga: qo‘shilgan qiymat solig‘i, aksiz solig‘i va eksport-import operatsiyalariga soliqlar, shu jumladan, bojxona to‘lovlari, davlatning eksport-import operatsiyalaridan olgan daromadlari hamda davlat budjetiga va budjetdan tashqari jamg‘armalarga o‘tkazib beriladigan shunga o‘xshash to‘lovlar kiradi.

Mahsulotlarga subsidiyalar Iqtisodiyot va moliya vazirligining davlat budjeti ijrosi to‘g‘risidagi hisoboti ma’lumotlariga muvofiq hisobga olinadi.

3.1.2 Birlamchi ma'lumotlarning ta'rifi, qamrovi, tasniflari, baholanishi va hisobga olish davri

Birlamchi ma'lumotlar mahsulotlarga sof soliqlarning ta'riflariga, statistik qamroviga va tasnifiga hamda hisobga olish vaqti, hisobot davri va baholash tamoyillariga to'la mos keladi.

3.1.3 Birlamchi ma'lumotlarning o'z vaqtida tayyor bo'lishi

Birlamchi ma'lumotlar Statistika dasturida belgilangan ma'lumotlarni taqdim etish muddatlarida o'z vaqtida taqdim etib boriladi.

3.2 Birlamchi ma'lumotlarni baholash

3.2.1 Birlamchi ma'lumotlarni baholash

Mahsulotlarga sof soliqlarni hisoblashda birlamchi ma'lumotlar manbai sifatida Iqtisodiyot va moliya vazirligining davlat budjeti ijrosi to'g'risidagi hisoboti ma'lumotlaridan foydalaniladi.

3.3 Statistik usullar

3.3.1 Birlamchi ma'lumotlar bilan ishlashda statistik usullar

Mahsulotlarga sof soliqlarni doimiy narxlarda hisoblash joriy narxlardagi o'tgan yilning mos davri ma'lumotlarini fizik hajm indeksleri yoki ushbu iqtisodiy faoliyat turining rivojlanish sur'atlarini mantiqan to'g'ri ifodalovchi indikatorlar orqali ekstrapolyatsiya qilish usulidan foydalangan holda amalga oshiriladi.

3.3.2 Boshqa statistik jarayonlar

3.4 Ma'lumotlarni taqqoslash

3.4.1 Oraliq natijalarni taqqoslash

Ayrim ma'lumotlar manbalari keskin farq qiluvchi qiymatlar bor yoki yo'qligi tekshirib boriladi. Keskin farq qiluvchi qiymatlar aniqlanganda milliy hisoblarni shakllantiruvchi xodimlar tegishli bo'linmalarga ma'lumotlarni tekshirish uchun murojaat qiladilar. Dastlabki ma'lumotlar tahlil qilinadi va dinamik mosligi tekshiriladi.

3.4.2 Oraliq ma'lumotlarni baholash

Asosiy oraliq ma'lumotlarda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan farqlar tahlil qilib boriladi va bu farqlarni bartaraf etish uchun moslashtirish ishlari amalga oshiriladi.

3.4.3 Yakuniy statistik ma'lumotlardagi tafovutlar va boshqa nomuvofiqliklarni o'rganish

Choraklik dastlabki ma'lumotlar bilan yillik aniqlik kiritilgan ma'lumotlar o'rtasidagi tafovutlar tahlil qilinadi.

3.5 Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqish tahlili

3.5.1 Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqishni o'rganish va tahlil qilish

Ko'rsatkichlarni qayta ko'rib chiqish tartibi har yili tasdiqlanadigan Statistika dasturida aks etadi. Yillik (dastlabki) baholash hisobot yili yakunlangandan so'ng bir oydan keyin taqdim etiladi. Ushbu baholanishlar hisobot yilidan keyin 11 oydan so'ng yillik statistik hisobot ma'lumotlari asosida qayta ishlanadi.

4. Amaliy yaroqlilik

4.1 Davriylik va o'z vaqtidaligi

4.1.1 Davriylik

Mahsulotlarga sof soliqlar choraklik va yillik davriyliklarda shakllantiriladi.

4.1.2 O'z vaqtidaligi

Ko'rsatkichlarni choraklik dastlabki baholash hisobot choragidan bir oy keyin shakllantiriladi. Choraklik dastlabki baholashni qayta baholash 12 oydan so'ng. Ko'rsatkichlarni yillik yakuniy baholash 11 oydan so'ng.

4.2 Qiyosiylik

4.2.1 Ichki qiyosiylik

4.2.2 Vaqt bo'yicha qiyosiylik

Mahsulotlarga sof soliqlarni 1991- yildan boshlab yillik hisob-kitoblari hamda 2000- yildan boshlab choraklik hisob-kitoblari mavjud. Mahsulotlarga sof soliqlar 1991-1993- yillar rublda, 1994- yildan so'mda ifodalangan.

4.2.3 Sektorlar va sohalar o'rtasidagi qiyosiylik

Mahsulotlarga sof soliqlar ma'lumotlari davlat moliyasi statistikasi, Bojxona qo'mitasi, Soliq qo'mitasi ma'lumotlari bilan mos keladi.

4.3 Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqish

4.3.1 Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqish jadvali

Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqish davri oldindan belgilab boriladi va yildan yilga barqarorlashib boradi. Ko'rsatkichlarni qayta ko'rib chiqish tartibi har yili tasdiqlanadigan Statistika dasturida aks etadi.

4.3.2 Dastlabki va/yoki qayta ko‘rib chiqilgan ma’lumotlarni aynan shu toifasi bo‘yicha belgilash

Nashr qilinganda dastlabki ma’lumotlar belgilanadi va zaruriyatga qarab ularga izoh beriladi.

4.3.3 Ma’lumotlarni qayta ko‘rib chiqishni o‘rganish va tahlil qilish bo‘yicha olingan natijalarni tarqatish

Qayta ko‘rib chiqilgan (yakuniy) ma’lumotlar Statistika agentligi nashrlari va rasmiy veb-sayti orqali taqdim etiladi.

5. Qulayligi

5.1 Ma’lumotlar

5.1.1 Statistik ma’lumotlarni taqdim etish

Choraklik va yillik ma’lumotlar foydalanuvchilarga “O‘zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy holati”, “O‘zbekiston Respublikasining milliy hisoblari”, “O‘zbekiston Respublikasi yillik statistik to‘plami”, “O‘zbekiston raqamlarda” va boshqa statistik to‘plamlar, shu bilan birga, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligining <http://www.stat.uz> nomli rasmiy saytida press-revizlar va jadvallar ko‘rinishida nashr qilish orqali taqdim etiladi.

Nashrlarda ma’lumotlarni to‘g‘ri talqin qilish uchun asosiy ko‘rsatkichlarga metodologik tushuntirishlar beriladi, bundan tashqari, veb-saytda statistik ko‘rsatkichlarni shakllantirish va ularni hisoblash bo‘yicha uslubiy nizomlar joylashtiriladi. Nashrlar va veb-saytlardagi ma’lumotlarni solishtirish uchun jadvallar va grafiklar shaklida bir nechta davrlar uchun indikatorlar keltiriladi.

5.1.2 Ma’lumotlarni tarqatish vositalari va shakllari

5.1.2.1 Bosma shaklda – Yangi nashr

Ma’lumotlar O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligining “O‘zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy holati” (har chorakda), “O‘zbekiston raqamlarda” (yilda bir marta) “O‘zbekiston Respublikasining milliy hisoblari”, “O‘zbekiston Respublikasi yillik statistik to‘plami” (ikki yilda bir marta), (ikki yilda bir marta) nashrlari orqali chop etilgan shaklda foydalanuvchilarga taqdim etib boriladi. Bundan tashqari, ma’lumotlar davlat boshqaruvi organlariga va boshqa foydalanuvchilarga ularning talablariga binoan kelishilgan jadvallar ko‘rinishida taqdim etib boriladi.

Makroiqtisodiy ko‘rsatkichlar jadvallar, grafiklar va diagrammalar shaklida qisqa tahliliy sharhlar bilan nashr etiladi.

5.1.2.2 Bosma shaklda – Oylik byulletenlar

Mavjud emas.

5.1.2.3 Bosma shaklida – Choraklik byulletenlar

Har chorakda “O‘zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy holati” nashri taqdim etiladi, bundan tashqari statistik ma’lumotlar davlat boshqaruvi organlariga va boshqa foydalanuvchilarga ularning talablariga binoan kelishilgan jadvallar ko‘rinishida taqdim etib boriladi.

5.1.2.4 Bosma shaklida – Yillik byulletenlar

Yillik ma’lumotlar “O‘zbekiston raqamlarda” (yilda bir marta) nashri orqali, bundan tashqari, davlat boshqaruvi organlariga va boshqa foydalanuvchilarga ularning talablariga binoan kelishilgan jadvallar ko‘rinishida taqdim etib boriladi.

5.1.2.5 Bosma shaklida – Boshqalar

Yillik ma’lumotlar “O‘zbekiston Respublikasi yillik statistik to‘plami” (ikki yilda bir marta), “O‘zbekiston Respublikasining milliy hisoblari” (ikki yilda bir marta) nashrlari orqali, bundan tashqari, davlat boshqaruvi organlariga va boshqa foydalanuvchilarga ularning talablariga binoan kelishilgan jadvallar ko‘rinishida taqdim etib boriladi.

5.1.2.6 Elektron shaklida - Byulleten yoki nashrlar

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligining rasmiy saytida statistik ma’lumotlar - elektron jadvallar ko‘rinishidagi dinamik qatorlar, press-relizlar har chorakda joylashtiriladi va muntazam yangilanadi, shu bilan birga, “O‘zbekiston Respublikasining asosiy ijtimoiy-iqtisodiy ko‘rsatkichlari” taqdim etiladi. Shuningdek, ma’lumotlar XVJning kengaytirilgan Ma’lumotlarni tarqatishning umumiy tizimi (k-MTUT) doirasida O‘zbekistonning yig‘ma ma’lumotlar milliy sahifasida joylashtiriladi.

5.1.3. Ma’lumotlarni e’lon qilish jadvali

Statistik ma’lumotlarni nashr etilishi muddatlari har yili tasdiqlanadigan Statistika dasturida aks ettiriladi.

5.1.4 Bir vaqtning o‘zida e’lon qilish

--

5.1.5 So‘rov bo‘yicha ma’lumotlarni tarqatish

O‘zbekiston Respublikasining “Rasmiy statistika to‘g‘risida”gi Qonuni, Statistik axborotlarni tayyorlash va tarqatish ishlarini tashkil etish qoidalari va boshqa me’yoriy hujjatlarga muvofiq, statistik ma’lumotlar foydalanuvchilarga ularning so‘rovlari bo‘yicha belgilangan tartibda taqdim etib boriladi. Statistik axborotlarni tarqatish yuridik yoki jismoniy shaxslarning yozma so‘rovlari bo‘yicha bosma yoki elektron jadval ko‘rinishida, statistik to‘plamlar, bulletinlar, tezkor axborot shaklida, shuningdek, tomonlar o‘rtasidagi axborot almashinuvi to‘g‘risidagi bitimlarga asosan amalga oshiriladi.

5.2 Metama'lumotlar

5.2.1 Konsepsiyalar, statistik qamrov, tasniflar, hisobga olish asoslari, ma'lumotlar manbasi va statistik usullar to'g'risidagi hujjatlar va ma'lumotlarni tarqatish

Ma'lumotlar to'g'risidagi konsepsiyalar, statistik qamrovlar, tasniflar, hisoblash asoslari, ma'lumotlar manbalari va statistik usullar tarqatiladigan statistik to'plamlarda mahsulotlarga sof soliqlar ko'rsatkichiga uslubiy tushuntirishlar ko'rinishida o'z aksini topadi.

5.3. Foydalanuvchilarga yordam ko'rsatish

5.3.1 Aloqa bog'lash bo'yicha ma'lumotlarni tarqatish

9. Rejalar

9.1 Oxirgi

9.1.1 Takomillashtirish rejasi – Oxirgi takomillashtirishlar

Mahsulotlarga sof soliqlarni mahsulotlarga soliqlar turlari bo'yicha keng qamrovda hisobga olish ishlari amalga oshirildi.

9.2 Umumiy

9.2.1 Takomillashtirish rejasi – Qisqa muddatli

Mahsulotlarga sof soliqlarni MHT tamoyillariga ko'ra baholashni yanada takomillashtirish.

9.2.2 Takomillashtirish rejasi – O'rta muddatli

Mahsulotlarga sof soliqlarni MHT tamoyillariga ko'ra baholashni yanada takomillashtirish.

9.3 Moliyaviy

9.3.1 Takomillashtirish rejasi – texnik/moliyaviy ko'makka talab – Qisqa muddatli

Makroiqtisodiy ko'rsatkichlarni hisoblashni takomillashtirish uchun texnik yordam ko'rsatish talab qilinadi.

9.3.2 Takomillashtirish rejasi - texnik/moliyaviy ko'makka talab – O'rta muddatli

Makroiqtisodiy ko'rsatkichlarni hisoblashni takomillashtirish uchun texnik yordam ko'rsatish talab qilinadi.

Aloqa bog'lash uchun shaxs (shaxslar):

F.I.O.:	Mamadjanov Abrorali Ashiraliyevich
Lavozim:	Boshqarma boshlig'i
Bo'linma:	Makroiqtisodiy indikatorlar va milliy hisoblar boshqarmasi
Idora:	O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi
Manzil:	Mustaqillik shoh ko'chasi, 63-uy
Shahar/region:	Toshkent shahri
Mamlakat:	O'zbekiston Respublikasi
Pochta indeksi:	100170
Telefon: mamlakat kodi/shahar kodi/raqam	998-71-2038028
Faks: mamlakat kodi/shahar kodi/raqam	
Elektron manzil:	a.mamadjanov@stat.uz